

УДК 81'276.6:81'42]:316.77

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2024-21-13>

Маргарита МОРОЗОВА

доктор філософії, викладач кафедри романо-германської філології, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, вул. Івана Банка, 3, м. Полтава, Україна, 36003

ORCID: 0000-0002-7478-2530

Бібліографічний опис статті: Морозова, М. (2024). Професійний дискурс: семіотичний та когнітивний підходи. *Актуальні питання іноземної філології*, 21, 84–90, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2024-21-13>

ПРОФЕСІЙНИЙ ДИСКУРС: СЕМІОТИЧНИЙ ТА КОГНІТИВНИЙ ПІДХОДИ

Актуальність поданого дослідження зумовлена тим, що професійний дискурс відіграє важливу роль у професійній соціалізації, яка є процесом, за допомогою якого люди набувають спеціалізовані знання, навички, відносини, необхідні для ефективного виконання своїх професійних ролей. Мета даної розвідки – розглянути і проаналізувати професійний дискурс в розрізі семіотики й когнітивістики, для чого були використано методи спостереження і аналізу. У статті подано визначення професійного дискурсу та його загальна характеристика, відповідно до якої він аналізується в аспекті екстралінгвістичного середовища і соціальних чинників. Зроблено висновки про те, що професійний дискурс переплітається з науковим дискурсом, дискурсом на робочому місці, інституційним (статусно-орієнтованим) та іншими типами дискурсу, пов'язаного з професійною діяльністю; має чіткі цілі і відбувається в професійних ситуаціях, які регламентуються учасниками, місцем і комунікативною подією. Експертний характер професійного дискурсу відображається в термінології, текстових жанрах, моделях спілкування, які варіюються залежно від предметної області. Особливістю професійного дискурсу є його залежність від різних суспільних фреймових систем, таких як юридично-соціальна, техніко-економічна, соціокультурна та лінгвістична; а відмінною рисою є динамічний характер професійного дискурсу, який простежується у типі знань і навичок, необхідних для професійного спілкування на різних етапах, у швидкоплинних змінах ринку праці та політики, глобалізації економіки. Професійний дискурс поєднує в собі корпус текстів і розмов, об'єднаних професійним світоглядом, тезаурусом, темами, жанрами разом із екстралінгвістичними факторами, які зумовлені професійною діяльністю людини. Кожен тип професійного дискурсу визначає мову, що використовується у процесі спілкування. Когнітивними механізмами у професійному дискурсі виступають метафора й метонімія. Базові поняття, метафоричні моделі та типи метонімічних переносів роблять кожен професійний дискурс унікальним і специфічним. Знаковий (семіотичний) характер професійного дискурсу на метамовному рівні представлений мовою для конкретних цілей, де основна частина представлена спеціальною термінологією.

Ключові слова: професійний дискурс, інституційний дискурс, професійна свідомість, когнітивна лінгвістика, професійна комунікація, семіотика.

Marharyta MOROZOVA

Doctor of Philosophy, Lecturer at the Department of Romance and Germanic Philology, Luhansk Taras Shevchenko National University, 3 Ivana Bank St, Poltava, Ukraine, 36003

ORCID: 0000-0002-7478-2530

To cite this article: Morozova, M. (2024). Profesiinyi dyskurs: semiotychnyi ta kohnityvnyi pidkhody [Professional discourse: semiotic and cognitive approaches]. *Current Issues of Foreign Philology*, 21, 84–90, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2024-21-13>

PROFESSIONAL DISCOURSE: SEMIOTIC AND COGNITIVE APPROACHES

The relevance of this paper is due to the crucial role of professional discourse in professional socialization, which is the process through which individuals acquire professional knowledge, skills and relationships necessary for effective activity in profession. The aim of this research is to examine and analyze professional discourse within the framework of semiotic and cognitive approaches, employing methods of observation and analysis. The paper provides a definition of professional discourse and outlines its general characteristics, analyzed in the context of extralinguistic environment and social factors. It is concluded that professional discourse crosses with scientific discourse, workplace discourse and institutional (status-oriented) discourse, as well as other types of discourse associated with professional activity. Professional discourse is characterized by clear goals and takes place in professional situations regulated by participants,

location and communicative events. Professional discourse exhibits an expert nature, reflected in terminology, text genres and communication patterns that vary according to the subject area. The specifics of professional discourse lies in its dependence on diverse social frame systems such as legal-social, technical-economic, socio-cultural and linguistic systems. A distinctive feature of professional discourse is its dynamic nature, evident in the evolving requirements for professional communication skills at different stages, the rapid changes in the labour market and political landscape, and the increasing globalization of the economy. Professional discourse encompasses a corpus of texts and conversations unified by a shared professional worldview, vocabulary, themes and genres, along with extralinguistic factors determined by the individual professional activity. Each type of professional discourse imposes specific linguistic norms on communication. Cognitive mechanisms such as metaphor and metonymy play a crucial role in developing professional discourse. Fundamental concepts, metaphorical frameworks and types of metonymic transfer contribute to the distinctiveness and specificity of each professional discourse. The symbolic (semiotic) nature of professional discourse on the metalingual level is manifested in the use of language for specific purposes, predominantly characterized by specialized terminology.

Key words: professional discourse, institutional discourse, professional consciousness, cognitive linguistics, professional communication, semiotics.

Актуальність проблеми. Той факт, що дискурс є актуальним предметом наукового інтересу дослідників протягом декількох десятиліть, може бути пояснений його центральною позицією у функціонуванні мови, а також його складною природою, що охоплює всі сфери життя людини. Це переплетення також може бути причиною міждисциплінарного характеру різних підходів до вивчення і застосування дискурсу, його дослідження в контексті прагматики, психолінгвістики, соціолінгвістики, функціональної стилістики, семіотики тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спочатку основною метою наукових розвідок з питання дискурсу було відрізнити дискурс від тексту. До лінгвістичних і антропологічних досліджень застосовувалися таксономічні та структурні методи (van Dijk, 1985). Пізніше вчені почали розглядати дискурс як набір соціальних практик, конструюючи та реконструюючи концепції та ідеї. На сучасному етапі відбувається вивчення специфіки різних типів дискурсу та опису їхніх структурних, когнітивних і прагматичних характеристик. Більш того, розширення кола проблем в дослідженнях дискурсу супроводжується більшою диференціацією та класифікацією мовного матеріалу, що сприяє аналізу нових типів дискурсу.

Проблема теоретичного вивчення професійного дискурсу розроблялася як іноземними так і вітчизняними вченими. Так, лінгво-когнітивні та комунікативно-прагматичні параметри, діалектику номінального та узуального у професійному дискурсі вивчала у своїх дослідженнях Колеснікова І.А. (Колеснікова, 2008) Професійний дискурс у порівнянні з політичним вивчала дослідниця Кузнецова Г.В. (Кузнецова, 2018), а професійний жіночий дискурс в історико-прагматичному аспекті дослідила Морозова І.І.

(Морозова, 2018). Структуру професійного дискурсу вивчав Гуннарссон (Gunnarsson, 1997), а професійний дискурс як соціальну практику Ірімія (Irimiea, 2017). Однак, професійний дискурс в контексті когнітивістики та семіотики є найменш вивченим у вітчизняному полі досліджень, незважаючи на його соціальну та евристичну значущість.

Мета даного дослідження – розглянути і проаналізувати професійний дискурс в розрізі семіотики й когнітивістики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Намагаючись дати визначення професійного дискурсу, почнемо з загальної характеристики дискурсу, відповідно до якої він аналізується в аспекті екстралінгвістичного середовища і соціальних чинників. Основою для визначення можна взяти семіотичне визначення дискурсу, яке подається дослідниками А. Греймасом і Дж. Куртесом (Greimas, Courtes, 1979). Вони стверджують, що дискурс як семіотичний процес постає як набір дискурсивних практик: лінгвістичних (вербальна поведінка) і нелінгвістичних практик (соматична поведінка, яка демонструється за допомогою сенсорних наказів). Фактор контексту ситуації і типи взаємодії типові для професійного спілкування представляються особливо важливими для професійного дискурсу. Професійний дискурс переплітається з науковим дискурсом, дискурсом на робочому місці, інституційним (статусно-орієнтованим) та іншими типами дискурсу, пов'язаного з професійною діяльністю. Науковий дискурс певної предметної області складає частину загальнонаукового дискурсу і становить ядро професійного дискурсу.

Дискурс на робочому місці включає тексти, що відносяться до діяльності людей у різних організаціях. Інституціональний дискурс (що

має місце у соціальних інститутах, де комунікація є частиною цієї інституції) представлений текстами і бесідами, що визначаються набором соціальних ролей. Основною характеристикою інституційного дискурсу є не повідомлення, а створення соціального змісту, тобто дискурс є способом існування інституту. Інституційний дискурс включає типових агентів і клієнтів, хронотопос, цілі, цінності, стратегії, жанри, прецедентні тексти і дискурсивні формули. Професійний дискурс близький до інституційного, але не обмежується їм. Формальну професійну взаємодію можна проаналізувати з інституційної точки зору, в той час як неформальне професійне спілкування вимагає іншого підходу. На думку М. Фуко, в інституційному типі дискурсу все більшого значення набуває конструктивістський аспект, що передбачає конструювання та реконструювання реальності. В цьому контексті під інститутом розуміємо сукупність стійких формальних і неформальних норм та правил, що регулюють певне коло суспільних відносин. Інституційний дискурс як предмет вивчення є не стільки структурною організацією елементів, скільки сукупністю норм їх взаємодії, «системою правил розсіювання» (Foucault, 1971).

Гуннарссон Б.Л. у книзі «Професійний дискурс» (Gunnarsson, 2009) використовує термін «професійний дискурс» для позначення тексту і розмови в професійних контекстах. Професіонал тут є синонімом словосполучення «оплачуваний працівник», яке застосовується як до кваліфікованих, так і некваліфікованих робітників. Автор розрізняє певні особливості професійного дискурсу. Наприклад, експертний характер професійного дискурсу, що відображається в термінології, текстових жанрах, моделях спілкування, які варіюються від однієї предметної області до іншої. До того ж, професійний дискурс має чіткі цілі і відбувається в професійних ситуаціях, які регламентуються учасниками, місцем і комунікативною подією. Нарешті, професійний дискурс є занадто обумовленим. Автор також зазначає, що професійний дискурс є частиною «соціально організованого та структурованого набору дій всередині відділу на робочому місці» (Gunnarsson, 2009, с. 8).

Іншою особливістю професійного дискурсу є його залежність від різних суспільних рамок систем, таких як юридично-соціальна,

техніко-економічна, соціокультурна та лінгвістична. Звичайно, багато документів, а також правил спілкування з'являються в результаті внутрішніх або зовнішніх правил. Швидкий розвиток технологій впливає і на професійний дискурс. До уваги беруться соціокультурні та мовні рамки, оскільки життя загалом і професійне життя зокрема, стає все більш різноманітним у культурному, соціальному та мовному відношенні. Ще однією відмінною рисою є динамічний характер професійного дискурсу, який простежується у типі знань і навичок, необхідних для професійного спілкування на різних етапах, у швидкоплинних змінах ринку праці та політики, глобалізації економіки. Отже, як бачимо, професійний дискурс можна аналізувати з різних точок зору, таких як філософська, епістемологічна, соціологічна тощо. Вважаємо, що професійний дискурс є поєднанням корпусу текстів і розмов, об'єднаних професійним світоглядом, тезаурусом, темами, жанрами разом із екстралінгвістичними факторами, які зумовлені професійною діяльністю людини.

Професійний світогляд є невід'ємною частиною професійного дискурсу. Спільний професійний світогляд визначає успішність спілкування і базується на знаннях суміжної науки, а також типових контекстах. Професійний світогляд є основою професійної свідомості, яку можна визначити як явище, що відображає певну професійну діяльність і функцією якого є регуляція соціальної активності людини в певній професійній сфері.

Професійна свідомість – це багаторівневе комплексне утворення, що містить у собі сформовану професійну картину світу, професійну культуру діяльності, а також мисленнєву діяльність у режимі методологічної рефлексії (розуміння) як внутрішній план свідомості, детермінований властивостями інтегральної індивідуальності, тобто культуру мислення суб'єкта (Самойлова, 2005, с. 33). Найважливішими феноменами професійної свідомості виступають операціональні моделі (образи) суб'єктів професійної діяльності та самого процесу праці як цілісної системи, а також образ Я самого суб'єкта (Дробот, 2009, с. 12). У структурі професійної свідомості виділяються три компоненти: гносеологічний, практичний та аксіологічний. Гносеологічний компонент складають теоретичні та історичні наукові зна-

ння, необхідні для певного типу професійного дискурсу; основні ідеї професійної діяльності; значення, функції та принципи професії.

Зміст цього компонента визначається сферою, до якої належить професія – технічною чи гуманітарною. Можна виділити різні типи знання – раціональне, інтуїтивне, приховане. Аналіз різних типів професійних знань і опис процесу номінації в різних типах знань мають велике значення при категоризації та сприйнятті інформації в певному професійному дискурсі. Практична складова включає практичні навички, професійні норми та положення, що відображають особливості даної професійної діяльності.

Основою професійної етики є аксіологічний компонент, тобто норми та зразки поведінки людини як члена професійного співтовариства. Список компонентів можна розширити і додати етнокультурний компонент. Наприклад, існують етнічні варіанти професійного світогляду лікаря Заходу чи Сходу, які суттєво відрізняються. На Заході медицину називають «медициною окремих органів», оскільки основним методом лікування є лікування симптомів хвороби, а на Сході об'єктом лікування є організм людини в цілому: враховується як фізичний, так і психологічний стан. Професійний світогляд містить практичні знання, необхідні для здійснення практичної діяльності.

Дослідниця Сошинська В., аналізуючи професійну комунікацію, виділяє два основних формати: теоретичний, заснований на раціональному мисленні, і практичний, пов'язаний з особливостями інтуїтивного і образного мислення, який спирається на чуттєве сприйняття навколишнього середовища. У деяких типах дискурсів (медичних, законодавчих, економічних, астрологічних), де можлива така комунікація, як «фахівець проти непрофесіонала», ці формати доповнюються фактором наївності (буденності), який характеризується взаємодією професійних і буденних переконань і поглядів. (Сошинська, 2006.)

Істотною частиною професійної картини світу, що відрізняє професіонала, є термінологія. З когнітивної точки зору термін розглядається як мовна одиниця, що виникає в результаті взаємодії професійної свідомості і професійної комунікації. Кожен тип професійного дискурсу визначає мову, що використовується у процесі

спілкування. Загалом, можна сказати, що термінологія відображає структуру знань, і чим давніший професійний дискурс, тим складніше поняття стоїть за цим терміном. Терміни та термінологічні системи аналізуються з точки зору їх ролі у професійному спілкуванні, а також у професійному пізнанні. Термін є вербалізованим результатом професійного пізнання, засобом орієнтації в професійному дискурсі і є невід'ємною частиною професійної комунікації. Термін є орієнтиром як для пізнання, так і для різних видів діяльності. Загальне знання термінології є основою для професійного спілкування як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Одним з основних засобів концептуалізації і категоризації в професійній комунікації є аналогія і метафора як її прояв. Аналіз функціонування метафоричних і метонімічних моделей допомагає виявити особливості професійного світогляду фахівця. Когнітивна лінгвістика постулює, що метафора – це не просто троп, а когнітивний механізм, що дозволяє концептуалізувати нові онтологічні явища за аналогією до вже існуючого стану речей. Саме з цієї причини метафорі відводиться центральне, а не периферійне положення в когнітивній мовній моделі.

Розробка теорії когнітивної метафори та опис метафоричних моделей є одним з найбільш перспективних досліджень у сучасній когнітивній лінгвістиці. Одним з останніх досягнень когнітивної лінгвістики є теорія концептуальної інтеграції, розроблена М. Тернером і Г. Фоконьє (Turner & Fauconnier, 1995), які розуміють метафору як ментальне відображення цільової концептуальної області через вихідну; в той же час короткочасна пам'ять зберігає поєднання, які пізніше, які пізніше, в момент мовлення, включаються в структуру знань і служать фундаментальним компонентом когнітивного процесу. Вихідні сфери можуть бути пов'язані різними типами відносин, такими як проекція аналогії та метафори, передача метонімії, відповідність між функцією та значенням тощо.

Перевагою концептуальної інтеграційної моделі є те, що вона дозволяє виводити і аналізувати метафоричні доміанти в різних сферах, включаючи професійний дискурс, що сприяє розумінню світосприйняття фахівців в різних професійних сферах. Наприклад, концепту-

альний аналіз освітніх медичних текстів показує, що професійна свідомість характеризується біоцентризмом, а такі метафори, як «тіло людини – поле битви», «тіло людини – розумна істота», є домінуючими в процесі концептуалізації тіла людини.

Провідним когнітивним механізмом, що формує астрологічний дискурс, є механізм аналогії між елементами трьох рівнів: знаком Зодіаку, будинком в гороскопі і планетою, такий як Стрілець – Юпітер – 9-й будинок, із зазначенням напрямку (знаку), сфери застосування (будинку) і типу енергії (планети). Персоніфікація-ще одна риса, характерна для астрологічного дискурсу. Небесні тіла уособлюють людські характери і деякі аспекти особистості: Марс символізує волю, Венера – почуття, а Меркурій – інтелект. Що стосується домінуючих метафор, то це «Небо – це годинник», «Гороскоп – це театральна сцена», «Гороскоп – це карта життя».

Ще одним фундаментальним когнітивним механізмом у професійному дискурсі є метонімія (Burkhardt, 2011), досліджуючи футбольну мову, виділяє три семантичні сфери: «мова гри», «мова позиції», «мова таблиці/списку». У «мові гри» метонімія є провідним когнітивним механізмом, який допомагає відобразити всю ігрову ситуацію в одному її елементі, наприклад, «кутовий удар», «пенальті», «непрямий штрафний удар». Якщо розглядати астрологічний дискурс, то одним із фундаментальних механізмів дискурсу є метонімічне перенесення характеристик часу на характеристики місця.

Базові поняття, метафоричні моделі та типи метонімічних переносів роблять кожен професійний дискурс унікальним і специфічним.

В контексті семіотичного підходу до вивчення професійного дискурсу, зазначимо, що визначна особливість семіотики як науки проявляється в розриві між її практичним застосуванням і теоретичним розумінням. З одного боку, теорія семіотики була розроблена в ХХ столітті, і один з її засновників Ф. де Соссюр, формулюючи принципи семіотичних досліджень мови, писав, що семіотики як науки ще не існує. З іншого боку, спостерігається розширення семіотичного методу на все більше коло об'єктів дослідження, з'являються нові методології, спрямовані не лише на соці-

альні та культурні явища, але й на життя тварин і неорганічну природу. Більше того, ця тенденція поширюється на деякі колишні наукові досягнення, які заднім числом визнаються семіотичними дослідженнями.

Таке розширене розуміння семіотики узгоджується з думкою Пірса Ч. (Peirce, 1958). Пірс вводить поняття «пан-знак», стверджуючи, що будь-який об'єкт у Всесвіті можна досліджувати як знак. Семіотику цікавить усе, що можна розглядати як знак. Отже, будь-яке явище є потенційно семіотичним і чи варто його вивчати як елемент семіотичної системи, залежить від бажання реципієнта визнати його як результат свідомого сприйняття та подальшої формалізації. У результаті поняття семіосфери, як формалізованого знання, поширюється навіть на ноосферу В. Вернадського.

Будь-які явища, що характеризуються системністю і несуперечливістю, можуть розглядатися як компоненти семіотичної системи. Не тільки природна мова, але і мовна комунікація має системний характер і, отже, може бути об'єктом семіотичного дослідження. У своєму класичному варіанті семіотичний аналіз, що проводився з позицій структуралізму, носив іманентний і статичний характер. Об'єктами вивчення були в основному художні тексти, рідше наукові. Вважаємо, що вивчення професійного дискурсу повинно вестися на рівні метамови відповідної науки і на рівні професійного мовного спілкування.

Знаковий характер професійного дискурсу на метамовному рівні представлений мовою для конкретних цілей; основна частина тут представлена спеціальною термінологією. Спеціальні терміни були глибоко вивчені в рамках систематичної та гносеологічної школи термінології, яка має давню історію та досягла вражаючих результатів.

Термінологічні системи, що вивчаються в цій школі, мають усі характеристики семіотичної системи і, отже, насправді є семіотичними, тобто надзвичайно формалізованими. На рівні мовної комунікації системний характер проявляється в організації мовних жанрів, функціонуванні інтертекстуальних включень і прецедентних текстів, повторюваності дискурсивних патернів, певних типах екстралінгвістичних і лінгвістичних контекстів, які визначають інтерпретацію термінів, а також

комунікативні ситуації, характерні для професійної діяльності.

Тематичні зв'язки і структура термінологічних систем являють собою правильну ієрархічну систему. Ця система образно відображає те, як реальність конкретної професійної сфери організована в свідомості людини. Таким чином, термінологічна система конкретної професійної сфери функціонує і як система знаків, і як модель, що відображає відповідну когнітивну макроструктуру, тобто є свого роду іконою. Мовна організація професійного дискурсу має польову структуру і містить відповідні фрагменти наукового, педагогічного, медійного та інших дискурсів.

Наприклад, наукові медичні тексти, тексти інституційного формального і неформального спілкування складають ядро медичного дискурсу; на ближній периферії ми знаходимо освітні матеріали ЗМІ; далеку периферію займають публіцистичні статті, повсякденні медичні бесіди і т. д. Таке поєднання різних дискурсів і мовних жанрів наочно відображає функціонування відповідних соціальних інститутів. Семіотичний підхід не обмежується класифікаціями і систематизацією, а враховує суб'єктивну природу пізнання і соціальної комунікації.

Основа для цього була закладена в семіотичній концепції Пірса Ч., згідно з якою головним елементом семіозису є інтерпретатор, оскільки саме він відповідає за те, щоб щось сприймалося як знак або не-знак, а, отже, є відповідальним і за сам семіозис (Peirce, 1958).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, незважаючи на відмінності між семіотикою та когнітивною лінгвістикою, вони мають деякі спільні риси. По-перше, це не суто наукові дисципліни, а скоріше наукові

підходи, які можуть застосовуватися до різних об'єктів, переважно в соціальних та гуманітарних науках. Більше того, обидві дисципліни мають міждисциплінарний характер, помірковану феноменологію, інтерес до метафори та метонімії.

Крім того, загальна тенденція простежується в інтересі до динамічного аспекту функціонування явищ, процесу позначення і породження смислу. Суб'єктивний аспект семіотичних досліджень повною мірою проявляється в конотативній семіотиці Р. Барта (Barthes, 1967), однією з цілей якої є семіотичний аналіз механізмів ідеології і методів пропаганди.

Конотативна семіотика, яка приділяє велику увагу виявленню експліцитних і неявних типів значення, має багато спільного з когнітивною лінгвістикою, яка аналізує фундаментальні механізми когнітивної діяльності людини, а також змістовні категорії, що передбачають всі види соціальної і культурної активності. Суб'єктивний характер пізнання проявляється на рівні термінології, що підтверджується лінгвокогнітивними термінологічними дослідженнями, які, на відміну від традиційних досліджень, носять не описовий, а пояснювальний характер.

Об'єктом когнітивної термінології є мова для конкретних цілей, пов'язаних з процесами лінгвістичної категоризації і концептуалізації, а також когнітивними структурами знання. Ключові терміни функціонують як наукові когнітивні одиниці, тематичні зв'язки та структура яких формують концептуальну картину світу як частину професійної картини світу. Аналізуючи професійний дискурс в лінгвістичних рамках, вважаємо перспективним вивчати його в більш широкому контексті, беручи до уваги невербальні і екстралінгвістичні фактори.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дробот О. В. Психосемантичні особливості професійної свідомості майбутніх менеджерів : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Київ, 2009. 238 с.
2. Колеснікова І.А. Діалектика номінального та узуального у професійному дискурсі. Київ: КНЕУ, 2008. 246 с.
3. Кузнецова Г.В. Політичний дискурс vs професійний дискурс. *Когнітивно прагматичні дослідження професійних дискурсів*: матеріали VI наукової конференції з міжнародною участю, 17 Березня 2018 р. Харків, 2018. С. 51–53.
4. Морозова І.І. Професійний жіночий дискурс: історико-прагматичний аспект. *Когнітивно прагматичні дослідження професійних дискурсів*: матеріали VI наукової конференції з міжнародною участю, 17 Березня 2018 р. Харків, 2018. С. 69–70
5. Самойлова А. Г. Особливості формування професійної свідомості майбутніх психологів : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2005. 208 с

6. Сошинська В. Основні канали професійної комунікації в документноінформаційній сфері. *Вісник Книжкової палати*. 2006. № 9. С. 30–32.
7. Barthes R. *Le Système De La Mode: Essais De Sémiologie De La Culture*. Editions du Seuil, 1967. 327 p.
8. Burkhardt A. *Der deutsche Fußball und seine Sprache. Nebst Kurzporträt eines Wörterbuchprojekts*, 2011. URL: [http:// www.dirk-kemper.de](http://www.dirk-kemper.de) (дата звернення: 24.11.2024).
9. Foucault M. *L'ordre du discours*. Paris: Gallimard, 1971. 81 p.
10. Greimas A. J., Courtes J. *Semiotics and Language: An Analytical Dictionary*. Bloomington: Indiana University Press, 1979.
11. Gunnarsson B. L. *Professional Discourse*. London: Bloomsbury Publishing, 2009. 275 p.
12. Gunnarsson B.-L., Linell P., Nordberg B. (Eds.). *The construction of professional discourse*. London and New York: Longman, 1997. 328 p.
13. Irimiea S.B. Professional Discourse as Social Practice. *European Journal of Interdisciplinary Studies*. 2017. Vol. 9. № 1. URL: [http:// journals.euser.org/files/articles/ejis_sep_dec_17/Silvia.pdf](http://journals.euser.org/files/articles/ejis_sep_dec_17/Silvia.pdf) (дата звернення: 24.11.2024).
14. Peirce Ch.S. *Logical Foundations of the Theory of Signs*. Harvard University Press: Dover publications Inc, 1958.
15. Turner M., Fauconnier G. Conceptual integration and formal expression. *Metaphor and Symbolic Activity*. 1995. Vol. 10. № 3. P. 183–204.
16. van Dijk T.A. *Introduction: Discourse analysis as a new cross-discipline*. London: Academic Press, 1985.

REFERENCES:

1. Drobot, O.V. (2009). Psykhosemantychni osoblyvosti profesiinoi svidomosti maibutnikh menezheriv [Psychosemantic features of professional consciousness of future managers]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
2. Kolesnikova, I.A. (2008). *Dialektyka nominalnoho ta uzualnoho u profesiinomu dyskursi [The dialectic of the nominal and the ordinary in professional discourse]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
3. Kuznietsova, H.V. (2018). Politychnyi dyskurs vs profesiinyi dyskurs [Political discourse vs professional discourse]. *Kohnityvno prahmatychni doslidzhennia profesiinykh dyskursiv – Cognitive and pragmatic studies of professional discourses: Proceedings of the VI Scientific Conference with international participation*, (pp. 51–53). Kharkiv [in Ukrainian].
4. Morozova, I.I. (2018). Profesiinyi zhinochyi dyskurs: istoryko-prahmatychnyi aspekt [Professional women's discourse: historical and pragmatic aspect]. *Kohnityvno prahmatychni doslidzhennia profesiinykh dyskursiv – Cognitive and pragmatic studies of professional discourses: Proceedings of the VI Scientific Conference with international participation*, (pp. 69–70). Kharkiv [in Ukrainian].
5. Samoilova, A.H. (2005). Osoblyvosti formuvannia profesiinoi svidomosti maibutnikh psykholohiv [Features of formation of professional consciousness of future psychologists]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
6. Soshynska, V. (2006). Osnovni kanaly profesiinoi komunikatsii v dokumentno-informatsiinii sferi [Main channels of professional communication in the document and information sphere]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty. – Bulletin of the Book Chamber*, 9, 30–32 [in Ukrainian].
7. Barthes, R. (1967). *Le Système De La Mode: Essais De Sémiologie De La Culture*. Editions du Seuil.
8. Burkhardt, A. (2011). *Der deutsche Fußball und seine Sprache. Nebst Kurzporträt eines Wörterbuchprojekts*. Retrieved from [http:// www.dirk-kemper.de](http://www.dirk-kemper.de).
9. Foucault, M. (1971). *L'ordre du discours*. Paris: Gallimard.
10. Greimas, A. J., & Courtes, J. (1979). *Semiotics and Language: An Analytical Dictionary*. Bloomington: Indiana University Press.
11. Gunnarsson, B.-L. (2009). *Professional Discourse*. London: Bloomsbury Publishing.
12. Gunnarsson, B.-L. (1997). *The construction of professional discourse*. P. Linell & B. Nordberg (Eds.). London and New York: Longman.
13. Irimiea, S.B. (2017). Professional Discourse as Social Practice. *European Journal of Interdisciplinary Studies*, 9, 108–119. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/320586740_Professional_Discourse_as_Social_Practice.
14. Peirce, Ch. (1958). *Logical Foundations of the Theory of Signs*. Harvard University Press, Dover publications, Inc.
15. Turner, M. & Fauconnier, G. (1995). Conceptual integration and formal expression. *Metaphor and Symbolic Activity*, Vol. 10, 3, 183–204.
16. van Dijk, T.A. (1985). *Introduction: Discourse analysis as a new cross-discipline*. London: Academic Press.